

A saját mosolytalan, elgyötört arca
a Dominikánusok hidja, a Temze
egy utcai pénzváltó: az üveglablak mögött a pultra borulva alszik a fehér inges alkal-

mazott
egy hosszú hajú fiú (lány?) befelé tolja egy OFF-LICENCE ajtaját, a lábát félig el-

takarja egy elsuhanó fekete taxi
a Big Ben a Westminster Bridge felől

egy férfi az ég felé lendít egy hintázó kislányt egy kertben, a háttérben egy verseny-

kerékpár egy Trabant elejének támasztva
a lány elfedi a karjával a szemét, ahogy kilép egy ajtón, a feje felett egy nagy tábla
nyúlik oldalra: IBOLYA PRESSZÓ... mögötte-alatta egy másik felirat: EÖTVÖS
KLUB

egy kalapos lány egy asztalra, talán egy kocsmá, egy presszó asztalára könyökölve:
igyekszik elfojtani a nevetését, a szája sarkában szívószál

ugyanaz az asztal, de a kalapos lányból csak egy keskeny szelet látszik: két fiú: két
vigyorgó, valószínűleg részeg arc

az egyik iménti fiú bohóckodva-grimaszolva áll egy templom előtt: a templom mel-

lett, az úttesten egy csuklós busz halad el, az utca túloldalán függőleges reklámfelirat-
töredék: VILLAM...

a lány ugyanott, oldalra hajtott fejjel, összefűzött karral: galambok röppennek fel
előtte: a háttérben most kivehető a teljes felirat: VILLAMOSSÁG

egy magas, testes és egy alacsony lány áll egy kövekkel körbekerített földdarabon,
egy fa tövében, mögöttük egy Zsiguli meg egy Trabant...

Ábel Normanre pillantott; az arcából kifutott a vér. – Van egy cigarettád? – mondta

elhaló hangon.

– Csak nincs valami baj?

Norman odasétált a néger lányhoz; ahogy lehajolt a körömlakkos üveg mellett he-
verő cigarettásdobozért, belecsókolt a nyakába, és a lány kuncogni kezdett.

Halász Tünde

MISSZIÓS LELETEK, 1994

Tavaly a granadai Ágoston-rendben a lelki gyakorlat idején szakadatlan lelki szárazság tikkasztott. San Juan de la Cruzba kapaszkodtam, egyetlen vigaszomba, aki nevet ad a mélakórnak, sőt igen üdvösnek tartja a lélek sivatagát. Napi tizenkét órát ajtatoskodtam, követve a szemlélődő szerzetesek napi programját, persze én csak a rács előtt a hajóban lehettem, míg a profik a kóruson szent elszigeteltségben a vendégtől és a gyakorlatvezető paptól, akivel rendszerint együtt ebédeltem fönt a lokutóriumban a dupla rács előtt. Egyes kis középkori szerkezettel kiforgatták nekünk belülről az ab-

roszt meg az ebédet. Szerzetes barátnőimet nem láthattam, csak a hangjukat hallhattam. Padre Juan, az andalúz páter, az apácák gyóntatója élvezeg módon falatozott a fölséges andalúz ételekből, közben vicceket mesélt. Harsányan hahotázott, s beszólt a forgó-tálaló keskeny résén – még egy szeletkét abból a báránysültből, madre, igazán remek volt. A nővérek rajongtak az életvidám páterért, az áldoztató rácsnál el-elkapták Juan atya párnás kezét, és csókkal illették.

Dormitóriumom a patrióra nézett, s bár rács is volt meg függöny is, néha bekukantathattam az illatos középkori kertbe; a közepén mór szökőkút; a kávjára telepedtek le az Augustinák üdülési időben, amikor napi tíz percre felfüggeszthették a nonstop adorációt, és kedvükre társaloghattak. Egy gyönyörű fiatal lány, akit kilestem a rács mögül, még akkor sem beszélgetett, hanem átszellemült arccal „túlórázott”, a hetedik rózsafüzérét mondta aznap. Addig sziszegtem neki, hogy a Superiora háta mögött odasettenkedett, és kérdőn rám nézett: mondd, faggattam, miért folyton Máriával foglalkozol? Tekintete rám sugárzott, és odasúgta, nekem az Atya túl kemény, a Szűzanya segít, hogy a közelébe férközhessenek; azzal gyorsan a kezembe nyomta kedvenc szentjének, San Rafaelnek, a nemrég kanonizált, szintén spanyol trappistának *Saber Esperar* című könyvecskéjét. Éreztem, türelmetlennek tart, ezért biztat Rafael türelmes várakozásával. Egy hónap múlva padre Juan kivitt a madridi buszhoz, és barátságosan, hosszan integetett utánam. Beletemettem az arcom a forgótárcsán érkezett mimózacsokorba, és kókadoztam a kényelmetlen ülésen. A majdnem ötszáz kilométeres utat kietlen, inkább szürke, mint ezüstös olajfaligetek között teszi meg a busz.

A legsivárabb szakaszon egyszerre utolért a kegyelem. Azonnal torkoskodni kezdtem, szürcsöltem a Jelenlétet. Mintha harmadikos tanító nénim diktált volna tollbamondást, tagoltan, lassan: „Menj el a gyarmataimra, Európában ördögi kör van, nem láthatod a jót és a rosszat tisztán... Kettévágtak, és a hitetlenek sorsára juttatnak... vessző, pont... Hallgass rám...” – Azt hittem, megőrültem, ki szólhatott hozzám, talán szegény Károly, az Ötödik, merthogy éppen az Escorial mellett húztunk el, a megszentült hatalmaskodó vagy maga az Úr, személyesen. Nem tudtam.

Madridban óriási erőket éreztem magamban, és felvettem a kapcsolatot a latin-amerikai missziós központtal.

*

Santiago, az Andok katlanában fuldokló füstködös nagyváros Európának slampos, Dél-Amerikának unalmas. A jövődó katekétákat oktatom a nemiség keresztény értelmezésére. A téma az egész kontinensen tabu. Beszélni nem szabad róla, ezért a lányok szó nélkül teherbe esnek, a hímek némán kereket oldanak. A fiús mamák azzal ijesztgetik fiaikat, hogy a lányok szeméremajkaiból hegyes fogak állnak ki, és leharapják a fiúk pingáját. A lányoknak még ennyit sem mondanak.

A tanítványaim meg vannak döbbenve a bibliai idézeteimen. Mintha én találtam volna ki őket. *Az Énekek énekét* pirulva hallgatják, és mikor a *Bibliára* hivatkozva visszaütöm mind a vadromantikus, mind a platonikus szerelmet, többen megbotráncognak, és távoznak. Szép lelkük van, és tőle teljesen függetlenül működő, mohó testük... Anima separata... Csodálkozom, hogy egy olyan kontinensen, ahol az ősök templomot emeltek a fallosznak, miért nem lehet megszentelni ezt a témát.

Amikor a menstruációról beszélek, a legtöbben vihognak; két novicia, akit jövődó rendje íratott be a kurzusra, többet nem jelenik meg. Viszont mindenkinek tetszik, hogy a szerelem sötét verem. Szó szerint fordítom a verset. Sikere van a sötétségnek, a *Biblia* túl józan... Kedves öreg spanyol pap principálisom biztat, kitartás... De mit

mondják a fogamzásgátlásról? Egyre több a gyerek, és éheznek... El kell tussolni a kérdést, mint a Vatikán is, védekezni nem szabad, de mindig a kisebb rosszat kell választani a nagyobb helyett. Spanyolul: mayor mal, menor mal...

Egy hónap múlva leköszönök, helyesebben elfogynak a tanítványaim. Utolsó nap már csak egyetlen fiú marad, láthatóan boldog, hogy magunkra maradtunk, és azt mondja, egyfolytában kívántalak, amikor beszéltél. Mikor találkozhatunk? Menor mal...

*

A chilei indiánokat, a mapucsékat, mapudungunul a föld fiait a spanyolok araukánoknak keresztelték át, bömbölő hullámoknak, merthogy meggyűlt a bajuk a kereszteléssel, illetve inkább a hőidítés gyorsaságával. Pedro de Valdivia kötetnyi panaszos levelet írt a királynak, az ördögöt magát festette le a mapucsék személyében. Veszteségeit sorolván üvölt a sorokból, hogy pénzt, fegyvert és újabb katonát kunyerál az udvartól. A király, az akkori, hitte is, nem is, de azért nem szállt hajóra, mint ez a mostani, János Károly, aki tavaly járt Santiagóban, de amikor a mapucse táncosok hírül vették, ki előtt kell cuecazniuk vagy vernüik a kultrunt, nyomban kereket oldottak a fővárosból, ahová más ürüggyel csalogatták el őket.

Chile déli részén él ez az ismeretlen eredetű indiai, van, aki a görögökhöz hasonlítja őket, mások szibériai eredetűnek gondolják szokásaik, táltosaik miatt. Amikor a kapucinusok megjelentek téríteni az apácáikkal, az ég leányait elrabolták a föld fiait. További sorsukról nem tudunk, de, úgy tűnik, a misszió nem volt túl sikeres erre felé; pedig a mapucse spirituálisabb nép a kontinens többi őslakójánál, nem készít igazán pompázatos tárgyakat, de körmeszakadtáig ragaszkodik szent földjéhez, bármely mostoha is az időjárás arrafelé.

Araukánia fővárosa Temuco, itt jobbára urbanizált mapucsék élnek, az igaziak a környéken redukciókban, ami cseppet sem decensebb a rezervátumnál.

Az Indián Intézetben nem kisebb és nem régibb feladattal szeretnének megbízni, csupán annyival, hogyan lehetne a katolikus dogmatika elvont fogalmait megértetni a mapucsékkal, akiknek nyelvében még az eső szó sincs meg, csak bő eső, szemerkélő eső, silány eső, és ezekre más és más, még hangzásában sem hasonló kifejezést használnak. Az Oltáriszentséggel nincs baj, mert azt a szó szoros értelmében lenyelik, Jézussal sem, aki látványos, aranyos templomokban függ, és vérzik ideát, Hispánamerikában. Soha senki sem tudott szívbemarkolóbb Jézust faragni a gyarmatosítónál. Az indián szíve megszakad láttára, valódi haját simogatja, a kezét beleteszi élethű sebébe, igazi tövisből vagy kaktusztüskéből készült koronáját bámulja, és patazik a könnye. Csak hát a Szentháromság meg a Szeplőtelen Fogantatás! Spanyolul könnyebb absztrahálni, a magyar is tiltakozik ellene egy kicsit, de a mapucse végképp. A Tűzföldig kellett rohannom, hogy megtanuljam a mapucséktól, hogy elvonni annyit jelent, elvenni, kiszipolyozni. Jézus se absztrahál soha, azt mondja: Én vagyok, egyetek és egyetek.

A feladatot túl nehéznek itélvén visszautasítottam, és még aznap részt vettem egy modernista pap segítségével egy nguillatunon, a legnevesebb mapucse szertartáson, ami ünnepélyes könyörgést jelent, időnként esőért vagy ezúttal az esős évszak végéért, mert az évi nyolc hónapos esőzéstől kirohad a vetés. Két napig tartott a megható ceremónia, másnap mégis dőlt az eső. Na, gondoltam, Ngenechen, aki nem teremtő, csak gondviselő isten, nem hallgatta meg a mapucsékat. Elballagtam az óriási sárban a lonkóhoz, a törzsfőnökhöz. A lonko felesége, mikor a férje kimegy, jajveszékelve

közli, hiba csúszott a szertartásba, mert véletlenül fekete lovat kötöttek fehér helyett az áldozati karóhoz, ami éppen az ellenkezőjét jelenti.

Amikor a szegényes rucában elfogyasztottuk a kemény kakaspörköltet, és közösen elimádkoztunk egy Miatyánkot, majd mapudungunul könyörögtünk Csauhoz, az Atyához, kisütött a nap. Ngenechen inchin Meumley. Isten veletek van.

*

Úztem ördögöt Santiagóban tavaly is a nyomornegyedben, szükséghelyzetben, magyarul, a Miatyánkkal. A *szentelteséknél* már takarodott kifele a dög. Költöttem hozzá magyarázatot is, ami a helybeli plébános szerint teológiailag is elfogadható: „Ha félsz, kilyukad a tested, és a lyukon mászik be az ördög.” A magyar erőteljes ördögűző nyelvnek bizonyult a chilei nyomornegyedben, viszont a perui Chucuitóban, négyezer méter magasban, a Titicaca-tó partján nem hatott. Gyertyaszentelő Napján menekültem ide a közeli tartományi fővárosból, Punóból, ahol óriási az etnikai keveredés: aymara, kecsua, kreol és fehér él itt együtt, és a Gyertyaszentelőkor rendezett tarka processzióba mindenki belecsempészi a maga ördögét. Gyertyaszentelő Boldogasszony tisztelete, amikor a hódítókkal megérkezett Amerikába, gyorsan elterjedt az új keresztények között. A Szűzanya nagymértékben segítette az evangelizációs munkát a gyarmatokon; hacsak a litániában elsorolt tulajdonságaira gondolunk, érthető, hogy mindenki megtalálta benne a múltját és szinkretista jelenét.

Amikor a Szűzanyát Punóban február másodikán huszonnégy válogatott aymara legény kicipelte a templomból a püspöki kar vezényletével, utána a szó szoros értelmében elszabadult a pokol. A soros etnikumnak megfelelő ördögi maszokban táncolt utána a megbabonázott tömeg, hol rezesbanda fújta hátul, hol csarangó szólt, sipoltak, doboltak, kurjongattak. Szegény Szent Mihály is előkerült, és szelid igyekezettel csapkodott a szárnyával és a kardjával, hátha sikerül egy kis rendet teremtenie a rettenetes sátánfiak között. Tíz napig tartott az ördögi karnevál, de még nagyobb első vasárnapján sem lehetett hallani az evangéliumot a templomban, mert még mindig harsányan farsangolt odakünt az ördög.

Az ördögök elől menekültem, mint mondtam, a közeli aymara faluba, Chucuitóba, az ünnep harmadnapján. Túlzás nélkül kijelenthetem, a világ legszebb, csaknem elhagyott koloniális faluja ez a Chucuito.

Lefeküdtem egy lakatlan házban, rengeteg lámatakaró alá, amit a falu papja kölcsönzött. Éjszaka, itt az Andok jeges fennsíkján belém bújt az ördög, mert elkezdtem félni. Reggelre kirázott a hideg, és negyven fokra fölszökött a lázam. Szomszédom, egy jótét aymara methodista prédikátor imádkozott fölöttem, és valami csodafőzettel nyakon öntötte az ördögöt, amitől nyomban eltakarodott. Egyébként a pásztort egyszerűen és magyarosan Nyaknak hívták, de ebbe nem akarok részletesebben belebonnyolódni, mert akkor eszembe jut, hogy néhány tűzföldi indián törzs csaknem magyarul beszél. Ilyen megszállottakkal már találkoztam, ez nem az én tébolyom, nézzük inkább tovább az ördögöt! Az ördög csak ideiglenesen takarodott ki belőlem, másnap visszatért: rázott, eltorzított, hörögtetett. Nyak tehetetlenül szemlélte vergődésemet, azt hiszem, lemondott rólam, és mint jóra való szektás, nem viselte el a sikertelenséget, ráhagyott az ördög. A helybeli pap szintén farsangolt valahol.

Szenvedésem negyedik éjszakáján megjelent álmomban ördögi maszkjában az egyik falubeli, és jóindulatúan figyelmeztetett, jó lesz, ha odébbálok innen, mert a gonosz erők összeesküdtek ellenem. Háromszáz éve elűztek innen, mesélte, de közben

eszembe ötlött, olvastam én is róla, egy franciskánust. Jól megverték, aztán rákötötték egy számarra, és lezavarták az állatot a hegyről.

Hirtelen megjelent előttem a barát, amint érkezik. Remélte, megpihenhet ebben a faluban a hosszú út után. Odalent a szentséges tó, az inkák szülőhelyével, a Nap szigetével, odafönt a gyönyörű falu. Kaptatott vidáman felfele a barát, de egyszerre belebotlott az Alkirály Kincsházába. Erről mit sem tudott. Don Pedro Antonio Fernandez de Castro Andrade, az alkirály itt tárolta a sok rablott kincset, mint mondta, távol az ismert helyektől.

Megborzongott a barát, de kedves lámák legelésztek a füves utcákon, és vérvörös kaktuszok viritottak a kőkerítéseken, ettől újra nekibátorodott. Száz métert is mászhatott felfele, zihált a légritkaságtól a magasban, mikor csúnyán megbotlott, de gyorsan leült, rózsafüzért húzott elő a csuhájából, és elmondott a dicsőségesből egy tizedet, csak aztán kászálódott fel, és folytatta a kapaszkodást.

Hirtelen óriási himvessző meredt a szeme elé. Preinka fallikus templom romjaira bukkant. Vagy száz falosz trónolt a különlegesen összeillesztett kőfalak között. A barát ilyesmiről sohasem hallott. Térdre esett, és megpillantotta az ördögöt. Gyors exorcíós szöveget mormolt, mert azt hitte, kísértés. Forgatta a szemét, de nem tűnt el a látvány. Meglátott egy báránykát, a szelid jószág látványa kicsit enyhített a rémületén. Az ördög délibábja lehet, gondolta, de engem nem riaszt vissza a patás, azzal baktatott tovább felfele a templomtérré. Mesélték neki, hogy a templomban van egy Jézus, ferences ruhában, számaron.

A klasszikus koloniális főtéren már várta a barátot az ördögök csapata. Éppen Gyertyaszentelő volt. Mindegyik etnikum a maga maszkját viselte. Amikor meglátták a barátot, húszan rohantak rá egyszerre, kígyókezükkel ütlegelték, macskahájjal kengettek, aztán durván rugdalni kezdték. Szent Mihály tehetetlenül pirult a háttérben.

A barát szótlánul szenvedett az Úrért. Ajultan kötözték a számar háttára. Szent Ferenc számarának hívta a saját testét, ez jutott eszébe, amikor magához tért az ügetéstől. Átölelte a meleg, barna jószág nyakát és megcsókolta: Eridj, számar, eridj.

Menekültem én is másnap reggel.

Peru, 1994